

یکی از دوستان فرزانه و فاضل که سهمی عمیق اما ناشناخته در توسعه دانش سیاست‌گذاری فناوری در کشور دارد، جمله‌ای معروف را مکرر می‌فرمود که: "هر جای دنیا که کیفیتی حاصل شده، نتیجه تفکیک نقش مجری از نقش‌های سیاست‌گذار و ناظر و استاندارد‌گذار و... بوده است."

در کشوری مانند ایران که تقریباً همه سطوح و انواع فعالیتهای پژوهشی و نوآوری در انحصار دولت و نهادهای وابسته به آن است (واز آن بدتر، تفکر عوام و خواص نیز دولتمدار است و همه ما همواره و در برخورد با هر معضلی منتظریم تا دست دولت از آستین بیرون آید و بی‌درنگ به حل مشکل بپردازد)، عملی شدن این سخن بخردانه بسیار دور از دسترس به نظر می‌رسد. برای نمونه، وقتی وزارت علوم، ما خود متولی تأسیس و توسعه و تأمین مدیریتی و مالی و اداری و انسانی دانشگاههاست، دیگر رتبه‌بندی و نظارت و ارزیابی چه معنایی دارد و اصولاً در صورت برخورد با هر نوع عقب‌افتادگی، کدام نهاد را می‌توان مقصر شناخت؛ جز خود نهادی که سیاستگذار و ناظر و مجری آموزش عالی است؟

بر فرصتی که امروزه در سایه ابلاغ سیاستهای کلان اصل ۴۴ قانون اساسی برای اقتصاد کشور ایجاد شده (و البته هنوز هم کاملاً استفاده نشده است)، نباید از حوزه‌های آموزش، تحقیق و فناوری کشور دریغ شود. در مورد مؤسسات موجود، استقلال دانشگاهها که مبتنی بر قانون خاص خود بوده است، فقط در صورتی عملیاتی می‌شود که هیأت‌های امنای مربوط، به شکل مستقل از هم و خاص هر مؤسسه و بویژه با حضور بخش خصوصی که مشتری بالقوه محصولات دانشگاه هستند، تشکیل شود و نه تنها به ضوابط مالی و بودجه دانشگاه، بلکه به مسائل کلان سیاستگذاری و مشتری‌مداری آن بپردازد. در آن صورت، هر یک از دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی کشور می‌تواند راهبرد خاص خود را بیابد و به مأموریت‌های منحصر به فرد بپردازد.

در مورد تأسیس مؤسسات جدید هم توجه به این نکته ضروری است که بودجه‌های محدود دولتی نباید بیش از این خرد شود. زمینه را برای حضور بخش خصوصی واقعی حوزه آموزش و از آن محکم‌تر، حوزه پژوهش و فناوری فراهم آورید و آنها را مهمانان ناخوانده و موقت این عرصه‌ها نپندارید. تکمیل چرخه نوآوری در کشور با تداوم وضع موجود امکان‌پذیر نخواهد بود. نقش وزارت علوم در این میان بسیار محوری است و به‌ویژه اکنون که خواه‌ناخواه بخشی از وظایف این وزارت به نهاد دیگری سپرده شده، مجال مناسبی فراهم آمد است که به این موضوع پرداخته شود. نقش مجری را به دیگران بسپارید تا بتوانید نقش‌های سیاستگذار و ناظر و استاندارد‌گذار و... را به خوبی ایفا کنید. اطمینان داشته باشید که دیگران هم در تعهد و تخصص چیزی کم از ما ندارند.